

การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาล*

ADMINISTRATION OF LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATIONS ACCORDING TO GOOD GOVERNANCE

อำนาจ มณีวรรณวรุดิ

Amnat Maneewanworawut

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Bangkokthonburi University, Thailand

E-mail: centotocen@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนำเสนอแนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การรวบรวมข้อมูลใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษา ได้แก่ กลุ่มบริหาร กลุ่มนโยบาย กลุ่มนักวิชาการทาง รมศ. กลุ่มปฏิบัติและกลุ่มคนที่มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 18 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การสรุปความสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า ด้วยปัญหาในการบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพ ไม่สนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น การทุจริตคอร์รัปชัน จึงได้นำหลักธรรมาภิบาล ประกอบไปด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่ามาใช้แก้ปัญหา โดยมีการมีระเบียบที่ชัดเจน มีคุณธรรมทางศาสนา เกื้อหนุน การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ ประชาชนมีส่วนร่วมแบบเป็นขั้นเป็นตอน และการใช้มาตรการประหยัด เป็นปัจจัยส่งเสริมให้เกิดการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลไปบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การส่งเสริมการรวมกลุ่มประชาชนและการสร้างประชาคม ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งข้าราชการประจำและข้าราชการการเมือง เพื่อเสริมสร้างพลังให้แก่ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นและถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเกิดการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนต่อไป

* Received June 25, 2022; Revised August 20, 2022; Accepted September 25, 2022

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล, การบริหาร, องค์ประกอบส่วนท้องถิ่น

Abstract

These research objectives were as follows: 1) to study the level of effectiveness of good governance principles the administration of Local Administrative Organizations; 2) to study factors act on for applying good governance the administration of Local Administrative Organizations, and 3) Guidelines for applying good governance principles was used the administration of Local Administrative Organizations. This was a qualitative research. The data was collected using the In-Depth Interview. The interview for informant such as administration groups, policy groups, academic groups, stakeholders consisted of 18 people. Data was analyzed using summary. The results showed that. The problem of administration was inefficiency. It doesn't the requirements of people in local, corruption. Good governance principles including The Rule of Law, Morality, Accountability, Participation, Responsibility and Cost – effectiveness or Economy to solve a problem. There were clearly regulations, to encourage virtues of religious. Act for performance. The people to participate and be economical it's a factor that promotes administration according to good governance. Guidelines for applying good governance principles to the administration of Local Administrative Organizations, such as promoting the integration of people's groups and a community, promoting the process of political participation, promoting the development of personnel in Local Government Organizations, senior official and political officials to strengthen the power to people and local communities and was considered a guideline for the performance of personnel in local government organizations for sustainable regional development.

Keywords: Good Governance, Administration, Local Administrative Organizations

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการ กันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่

เป้าหมายดังกล่าว โดยให้เป็นไปตามที่ กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, 2560) และต่อมาได้มีการตรา พระราชบัญญัติ การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 โดยกำหนดให้มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการยุทธศาสตร์ ชาติ เพื่อรับผิดชอบในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดวิธีการการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ ในการ ติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผล รวมทั้ง กำหนดมาตรการส่งเสริม และสนับสนุนให้ประชาชนทุกภาคส่วนดำเนินการให้ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการ จัดทำ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำ ยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ รวม 6 คณะ เพื่อรับผิดชอบในการดำเนินการจัดทำ ร่างยุทธศาสตร์ ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด ตลอดจนได้จัดให้มีการรับฟังความ คิดเห็นของประชาชนและหน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง เพื่อประกอบการจัดทำ ร่างยุทธศาสตร์ชาติตามที่กฎหมายกำหนด (พระราชบัญญัติการ จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560, 2560)

ในปัจจุบันประเทศไทยยังคงมีประเด็นความท้าทายการพัฒนาในหลายมิติ ทั้งในมิติ เศรษฐกิจที่โครงสร้างเศรษฐกิจยังไม่สามารถขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมอย่าง เต็มที่ ผลผลิตการ ผลิตของภาคบริการและภาคเกษตรยังอยู่ในระดับต่ำ คุณภาพและ สมรรถนะของแรงงานที่ยัง ไม่สอดคล้องกับความต้องการในการขับเคลื่อนการพัฒนาของ ประเทศ มิติทางสังคมที่การ ยกระดับรายได้ของประชาชน การแก้ปัญหาด้านความ ยากจนและความเหลื่อมล้ำ การพัฒนา คุณภาพการให้บริการและการขยายโอกาสในการ เข้าถึงระบบบริการสาธารณะยังคงมีช่องว่าง ที่สามารถพัฒนาต่อไปได้ มิติสิ่งแวดล้อม ที่การฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมยังเป็นประเด็นสำคัญสำหรับ การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และมิติของการบริหาร จัดการภาครัฐที่ยังขาด ความต่อเนื่องและความยืดหยุ่นในการตอบสนองความต้องการในการ แก้ปัญหาของ ประชาชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ (ประสิทธิ์ ดำรงชัย, 2560)

นอกจากนี้ ยังมีสถานการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างประชากรที่มีสัดส่วนประชากรวัยแรงงานลดลงและประชากร สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่าง ต่อเนื่อง ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแบบ ก้าวกระโดด ความท้าทายใหม่ ๆ ซึ่งมาจากการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งด้านความมั่นคง และเศรษฐกิจ การเชื่อมโยงกัน อย่างซับซ้อนจากการรวมกลุ่มภายในภูมิภาคและการเปิดเสรี ด้านต่าง ๆ ตลอดจน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศ ซึ่ง สถานการณ์ ดังกล่าวจะก่อให้เกิดความท้าทายในการพัฒนาประเทศทั้งในมิติความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (ประสิทธิ์ ดำรงชัย, 2560) ดังนั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องมี การวางแผนยุทธศาสตร์ ด้านต่าง ๆ ที่รอบคอบและครอบคลุมเพื่อเป็นกรอบในการขับเคลื่อน

การพัฒนาประเทศ ให้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์ประเทศ คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศ ที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมาย การพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของ ประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย 1) ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย 2) ชีตความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ 3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ 4) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม 5) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ 6) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาประชารัฐดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ซึ่งได้กำหนดให้การพัฒนาประชารัฐ เป็น 1 ใน 6 ยุทธศาสตร์ของแผนฯ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) โดยมุ่งให้รัฐและประชาชนมีความเข้าใจที่ดี มีความรับผิดชอบและมีความเอื้ออาทรต่อกัน ทั้งนี้ เพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและประชาชนดำเนินไปในเชิงสร้างสรรค์และเสริมสร้างสมรรถนะซึ่งกันและกัน สำหรับยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาท ภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการ ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน เข้ามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมัธยัสถ์ และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติดมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากลมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการอำนวยความสะดวกยุติธรรมตามหลักนิติธรรม

จากการศึกษาถึงสถานะของ “หลักธรรมาภิบาล” ในระบบกฎหมายไทยซึ่งปรากฏอยู่ใน “พระราช กฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546” ซึ่งเป็นเพียงแนวทางในการ ดำเนินการหรือแนวทางในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการต่าง ๆ โดยภาพรวมแล้วหลักธรรมาภิบาลตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ยังขาดสภาพบังคับการที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งไม่ ดำเนินการให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ย่อมไม่มีผลบังคับใด ๆ (พระราชกฤษฎีกาว่า ด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546, 2546) นอกจากนี้ประชาชน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องก็ไม่อาจอ้างพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวเพื่อเรียกร้องให้หน่วยงานของรัฐ ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวได้ เว้นแต่หลักธรรมาภิบาลหลักใดหลักหนึ่ง กฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งกำหนดให้ต้องดำเนินการตามหลักย่อยของหลักธรรมาภิบาลหลักใด หลักหนึ่งกรณีเช่นนี้ย่อมถือว่าเป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดให้ดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ เช่น ก่อน การตัดสินใจของหน่วยงาน ของรัฐ ๆ นั้นจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นก่อนและหากหน่วยงานของรัฐไม่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็น กระบวนการตัดสินใจของหน่วยงานของรัฐในเรื่องนั้นอาจเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ กรณี เช่นนี้ย่อมถือว่าหลักการมีส่วนร่วมซึ่งเป็นหลักย่อยหลักหนึ่งของ “หลักธรรมาภิบาล” มีค่า บังคับในทางกฎหมายเพราะกฎหมายฉบับนั้น ๆ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐนั้น ดำเนินการ จากพื้นฐานข้อพิจารณาดังกล่าวจึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า “หลักธรรมาภิบาล” ในภาพรวมไม่มีบทกฎหมายใดกำหนดไว้ในลักษณะที่ผูกพันหน่วยงานของรัฐให้ต้องดำเนินการให้เป็นไปตาม หลักธรรมาภิบาลในภาพรวมแต่อย่างใด (เอเจอร์ แชม, 2558)

สำหรับปัญหาสำคัญของหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญคือ ปัญหาความไม่ชัดเจน เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากใน จังหวัดหนึ่ง ๆ มีการบริหารราชการ แผ่นดินที่ซ้อนกันอยู่ในจังหวัดหนึ่งถึง 4 ชั้น กล่าวคือ 1) ราชการส่วนภูมิภาค (จำนวน 32 หน่วยงาน) อยู่ภายใต้ผู้ว่าราชการจังหวัด ได้แก่จังหวัดและ อำเภอ 2) ราชการส่วนกลางที่อยู่ในจังหวัด มีจำนวนมากกว่าหน่วยงานมากกว่าราชการส่วน ภูมิภาคใน จังหวัด และไม่อยู่ภายใต้ผู้ว่าราชการจังหวัด 3) ราชการส่วนท้องถิ่น อยู่ภายใต้การ กำกับดูแลของผู้ว่าราชการจังหวัด ได้แก่ องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด องค์การปกครองส่วน ท้องถิ่น, องค์การบริหารส่วนตำบล 4) กลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ - แยกเป็น 18 กลุ่มจังหวัด จากโครงสร้างที่ซ้อนทับกันถึง 4 ชั้นดังกล่าวจึงเป็นปัญหาพื้นฐานที่สำคัญของการบริหาร ราชการ ส่วนภูมิภาคของจังหวัด กล่าวคือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนึ่ง ๆ ก็มีการ ทับซ้อนกันระหว่าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งเป็นองค์กรระดับบนกับองค์การปกครองส่วน ท้องถิ่นและองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นองค์กร ระดับล่าง ระหว่างองค์การปกครองส่วน

ท้องถิ่นด้วยกันก็ยังมีปัญหาการทับซ้อนเชิงพื้นที่และอำนาจหน้าที่ ดังนั้นการทับซ้อนในเชิงพื้นที่และอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาคราชการส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนึ่ง ๆ จึงเป็นประเด็นปัญหาที่เชื่อมโยงมาสู่ประเด็นเรื่องอำนาจหน้าที่นำไปสู่การทับซ้อน เจริญงบประมาณบุคลากร ดังนั้น การจะแก้ไขปัญหาระบบบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใน เบื้องต้นจะต้องทำให้เกิดความชัดเจนในด้านภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเบื้องต้นเพื่อสร้างประสิทธิผลนั่นเอง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการวิจัยเรื่องธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งศึกษาแนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดและเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ให้ได้รับการบริการสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดรูปแบบการปกครองของตนเอง อย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ การจัดระบบบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักกฎหมายและการปกครองในระบอบสังคมประชาธิปไตย สามารถสร้างการมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในระบบบริหารกิจการดังกล่าวด้วยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและให้โอกาสตรวจสอบได้ ตลอดจนขยายการให้บริการภาครัฐไปสู่ประชาชนอย่างรวดเร็วทั่วถึงและเป็นธรรม รวมถึงสามารถหาปัญหาอุปสรรค ข้อขัดข้อง ข้อเสนอแนะในการนำหลักธรรมาภิบาลมาบริหารงานและหาถึงประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในการบริหารงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในรูปแบบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative methodology Research) การศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีมติให้กำหนดประเภทรางวัลการบริหารจัดการที่ดีสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เป็นจำนวน 3 ประเภท ได้แก่ 1) รางวัลการบริหารจัดการที่ดี ประเภทโดดเด่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดี ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งให้มีการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการและการ จัดบริการสาธารณะ หรือส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการต่อยอดการปฏิบัติงานในเชิงคุณภาพ และ มีผลสำเร็จในการบริหารจัดการ การจัดบริการสาธารณะ หรือการมีส่วนร่วมของประชาชนเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน 2) รางวัลการบริหารจัดการที่ดี ประเภททั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและเปิดโอกาสให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในวงกว้างได้รับการ ประเมินและคำแนะนำจากคณะกรรมการประเมินรางวัล เพื่อ นำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการและการจัดบริการสาธารณะของตนเองต่อไปในอนาคต 3) รางวัลผลคะแนนผ่านเกณฑ์การประเมินในรอบการประเมินของสถาบันการศึกษาตามแนวทาง และ หลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ฯ กำหนด จำนวน 54 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศในปี 2563 (สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2563)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มบริหาร กลุ่มนโยบาย กลุ่มนักวิชาการทางรปศ. กลุ่มปฏิบัติและกลุ่มคนที่มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 18 คน จากกลุ่มตัวอย่างที่ในครั้งนี้มีขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการเก็บข้อมูลทั้งหมดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 16 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลตามผลการคัดเลือกของ คณะอนุกรรมการ เพื่อคัดเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จำนวน 5 คณะ ที่คณะอนุกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อให้เป็นรางวัลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความเห็นชอบ โดยกลุ่มตัวอย่างคัดเลือกเฉพาะรางวัลชนะเลิศและรางวัลที่ 1 และ 2 จากทั้ง 8 ประเภท จำนวน 16 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ 1) เทศบาลเมืองลำพูน 2) เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ 3) เทศบาลเมืองแม่เหิยะ 4) เทศบาลนครอุดรธานี 5) เทศบาลตำบลนาอ้อ 6) เทศบาลตำบลปาก 7) องค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวนาง 8) องค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าโพนค้อ 10) องค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย 11) เทศบาลนครเกาะสมุย 12) เทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น 13) เทศบาลตำบลโคกม่วง 14) เทศบาลตำบลศรีเตี้ย 15) องค์การบริหารส่วนตำบลควนขนุน 16) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ศึก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สำหรับแบบสัมภาษณ์ เรื่องการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาล มีรายละเอียดข้อคำถามประเด็นต่างๆ ได้แก่ 1) ท่านคิดว่า ระดับประสิทธิผลการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในการบริหารงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นอย่างไร 2) ท่านคิดว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในการบริหารงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) ท่านคิดว่า แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในรูปแบบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) หลักธรรมาภิบาล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารงานในแต่ละข้อเป็นอย่างไร 5) การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลมีประสิทธิภาพเป็นอย่างไรตามรายละเอียดต่อไปนี้

การตรวจสอบเครื่องมือ การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) นำแบบสัมภาษณ์ของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาล ที่ได้แก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยกำหนดเกณฑ์ในการเลือกผู้เชี่ยวชาญโดยเป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบฯ มีประสบการณ์ในการบริหารและมีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ด้านการสอน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพและทำการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้ศึกษาวิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยยึดหลักข้อมูลที่มีลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย สามารถตอบคำถามของการวิจัยได้ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การกำหนดขอบเขตการวิจัยและประเด็นให้ชัดเจน จากข้อมูลเอกสาร การทบทวนวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาล

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยตนเองเพื่อให้สามารถเพิ่มเติมคำถามที่ควรถามหากมีประเด็นที่น่าสนใจเพิ่มเติมไปจากคำถามโครงสร้างที่วางไว้ และจดบันทึกคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์เพิ่มเติมในภายหลัง หากมีความจำเป็นก็จะขออนุญาตหมายเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์เพิ่มเติม สิ่งที่จะรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนี้ได้แก่ ตัวแปรต้นที่จำเป็นต้องมี ที่จะส่งผลต่อตัวแปรตาม ซึ่งอาจเป็นตัวแปรต้นตัวเดียวกับที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมหรือตัวแปรอื่น ๆ นอกเหนือจากนั้น เมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้ว จะนำข้อมูลมาประมวลผลด้วยการทำดัชนีข้อมูล ทำข้อสรุปชั่วคราว กำจัดข้อมูล แล้วสร้างบทสรุปและพิสูจน์บทสรุป

3. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participation observation) เป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตไม่ได้เข้าไปใช้ชีวิตร่วมหรือเข้าไปร่วมกิจกรรมกับกลุ่มบุคคลที่ศึกษา เนื่องจากไม่ต้องการให้ผู้ถูกสังเกตรู้สึกอึดอัดหรือเกรงใจเพราะอาจทำให้พฤติกรรมที่แสดงนั้นผิดไปจากปกติได้ ในระยะแรก ผู้วิจัยอาจใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมจากนั้นใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในระยะหลัง หลังจากที่ถูกกลุ่มบุคคลที่ศึกษาเริ่มรู้สึกคุ้นเคยกับผู้วิจัยโดยสนิทใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการจัดพิมพ์บทสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลหลักลงไฟล์เอกสารและจัดพิมพ์บันทึกภาคสนาม (Field note) ลงไฟล์เอกสาร ทำการตรวจสอบความถูกต้องของบทสัมภาษณ์และบันทึกภาคสนาม เมื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยอ่านบทสัมภาษณ์และบันทึกภาคสนามเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับประเด็นการวิจัย ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยจัดลำดับข้อมูลตามเนื้อหาที่กำหนดและกำหนดหัวข้อ (Theme) เพื่อตอบปัญหาวิจัย โดยทำการสรุปเชิงนิรนัย (Induction)

ผลการวิจัย

1. ศึกษาาระดับประสิทธิภาพการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1 ด้านนิติธรรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 16 แห่ง มีการทำตามหลักนิติธรรมเฉพาะในมิติของการทำตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้นและเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายเพราะถูกบังคับให้ต้องทำตาม เนื่องจากเกรงว่าจะมีปัญหายุ่งยากในหน่วยงานจากส่วนกลาง หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีหน้าที่กำกับดูแลเข้ามาตรวจสอบอีกทั้งยังมองว่าหลักนิติธรรมเป็นขบวนการที่สามารถทำให้เกิดขึ้นได้ง่าย เนื่องจากมีระบบหรือกรอบคอยกำกับให้ต้องทำทุกอย่างตามกฎหมายหรือกฎระเบียบที่ได้กำหนดไว้ รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายก็เป็นเพียงการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ให้ครบถ้วนเพียงเท่านั้น

1.2 ด้านคุณธรรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 16 แห่ง ใช้หลักคุณธรรมเฉพาะในมิติของคุณธรรมตามหลักศาสนา ตามศีลธรรม จริยธรรมเท่านั้น ยังไม่เป็นการนำหลักคุณธรรมทางด้านวิชาการมาใช้ เพราะในความเป็นจริงนั้นการนำหลักคุณธรรมไปใช้จำเป็นต้องพิจารณา รวมถึงการปลอดคอร์รัปชัน การปลอดจากการทำผิดวินัยและการปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพนิยมและจรรยาบรรณ โดยคุณธรรมตามทัศนคติของนายกเทศมนตรี และปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล เป็นเพียงการมองในมุมลักษณะนิสัยส่วนบุคคลว่าแต่ละบุคคลควรมีลักษณะทางศีลธรรม จริยธรรม เท่านั้น แต่ไม่อาจสะท้อนได้ว่าเทศบาลมีการนำหลักคุณธรรมไปใช้อย่างเต็มที่ เป็นแค่เพียงการให้ความเป็นธรรมในกรณีของ

การเลื่อนขึ้นเลื่อนตำแหน่ง เลื่อนเงินเดือน การให้ความดีความชอบ การโยกย้าย ตลอดจนการให้บุคคลพ้นจาก งานก็ตาม เป็นการใช้คุณธรรมเฉพาะในเรื่องของการบริหารงานบุคคล

1.3 ด้านความโปร่งใส ความโปร่งใสในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 16 แห่ง เห็นเด่นชัดได้จากมิติของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะ เนื่องจากเทศบาลทุกแห่งมีการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบ ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นการปฏิบัติตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ เป็นการปฏิบัติเพื่อให้ถูกต้องตามระเบียบและเป็นไปตามหนังสือสั่งการ โดยมีช่องทางที่ใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายเพื่อให้เข้าถึงคนกลุ่มคนต่าง ๆ ในท้องถิ่นให้ได้มากที่สุดอย่างเพียงพอ

1.4 ด้านความมีส่วนร่วม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 16 แห่ง ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ที่ระดับ 2 คือจะอยู่ในรูปของการเข้าร่วมประชุมการให้ความคิดเห็น การร่วมระดมสมอง การทำประชาคมท้องถิ่น รวมถึงการเป็นตัวแทนของชุมชนเป็นองค์ประกอบของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมระดับหนึ่งเป็นการให้ข้อมูลซึ่งเป็นระดับต่ำสุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างเทศบาลกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้วางโครงการมีการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใด ๆ ส่วนการมีส่วนร่วมในระดับที่สอง เป็นการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน คือ เทศบาลได้เชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้นและประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น การมีส่วนร่วมในระดับที่สามที่มีการวางแผนร่วมกันและการตัดสินใจเป็นเรื่องของการมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างขวางมากขึ้นมีสำนึกรับผิดชอบร่วมกันในการตัดสินใจ และวางแผนและเตรียมรับผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการระดับนี้มักใช้ในกรณีที่เป็นเรื่องซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและการมีส่วนร่วมในระดับที่สี่ เป็นระดับการพัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วม เป็นการสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนเป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วม คือเป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการได้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมของประชาชนและได้พัฒนาสมรรถนะหรือขีดความสามารถในการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้นจนอยู่ในระดับที่สามารถมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่และเกิดประโยชน์สูงสุด

1.5 ด้านความรับผิดชอบ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 16 แห่ง มีการใช้หลักสำนึกรับผิดชอบเข้ามาใช้ในการบริหารงานอย่างเต็มที่ เนื่องจากเทศบาลมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ โดยการดำเนินงานของเทศบาลต้องรับผิดชอบต่อประชาชนการดำเนินต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักประชาชนต้องมาก่อนเทศบาลต้องสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและสนองตอบต่อความต้องการของท้องถิ่นได้

1.6 ด้านความคุ้มค่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 16 แห่ง ยังไม่มีการใช้หลักความคุ้มค่าเข้ามาใช้ในเทศบาลอย่างแท้จริง เนื่องจากหลักการของความคุ้มค่า คือ การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้ความสำคัญใช้ของอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์ สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาทรัพยากรให้สมบูรณ์ ประกอบด้วยต้องมีการประหยัดการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและต้องมีความสามารถในการแข่งขัน ถึงจะเป็นตัวชี้วัดว่า มีการดำเนินงานอย่างคุ้มค่า

2. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในการบริหารงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1 การมีกฎหมาย หรือระเบียบที่ให้เทศบาลมีอำนาจบทบาทที่ชัดเจน รวมถึงการตรวจสอบจากหน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น สำนักงาน การตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) จังหวัด อำเภอ ที่ช่วยกระตุ้นให้เทศบาลมีการดำเนินการตามกฎหมาย ยังรวมถึงการที่ข้าราชการประจำมีการปฏิบัติงานและดูแลตรวจสอบการดำเนินงานของเทศบาลให้เป็นไปตามระเบียบและข้อบังคับ

2.2 คุณธรรมทางศาสนาเกื้อหนุนให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีโครงการปลูกจิตสำนึกของความเป็นข้าราชการที่ดี การบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยยึดหลักความเป็นกลาง เสมอภาค ความเป็นธรรมในการประเมินผลการปฏิบัติงานการวัดความสามารถของแต่ละบุคคลจาก Action Plan การใช้เทคโนโลยีเพื่อให้เกิดความเที่ยงตรงในการประเมินผลการปฏิบัติงาน การเปิดโอกาสให้ข้าราชการและพนักงานท้องถิ่นแสดงความคิดเห็นและเปิดโอกาสในการแสดงศักยภาพ รวมถึงโครงการศึกษาดูงาน Workshop เพื่อพัฒนาความสามารถของบุคลากร

2.3 การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 รวมถึงการตรวจสอบจากองค์กรอิสระ หน่วยงานกลาง ต่าง ๆ การตรวจสอบจากจังหวัด อำเภอ เป็นการเสริมสร้างให้การปฏิบัติงานของเทศบาลมีความโปร่งใสมากยิ่งขึ้น

2.4 การที่ประชาชนมีส่วนร่วมแบบ เป็นขั้นเป็นตอน กล่าวคือ ได้มีการรับทราบข้อมูลมีการประชุมหารือและมีการร่วมกันตัดสินใจข้อคิดเห็น ซึ่งมีการเว้นระยะให้มีการประชุมพิจารณา รวมถึงการที่ประชาชนสามารถจัดตั้งกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสามารถบริหารจัดการด้วยตนเองได้และการเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบอาสาสมัครที่เข้ามาทำงานร่วมกับเทศบาล รวมถึงตัวแทนชุมชนที่ได้เข้ามาร่วมประชุมและเป็นองค์ประกอบของคณะกรรมการคณะต่าง ๆ ของเทศบาล

2.5 กฎหมายบัญญัติหน้าที่และบทบาทงานในแต่ละด้านของเทศบาลไว้อย่างชัดเจน ในการดำเนินงานมีการกำหนดมาตรฐานการ ให้บริการโดยระบุเป็นตัวชี้วัด KPIs เป็นตัวกำกับกับการดำเนินงาน รวมถึงมีการใช้เครื่องมือทางการ บริหาร เช่น One Stop Service การบริการแบบมี Service Mind และนายกเทศมนตรีส่วนใหญ่จบการศึกษาทางด้านรัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ ที่สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการจัดองค์การและแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบของพนักงานเทศบาลได้เป็นอย่างดี

2.6 การใช้มาตรการประหยัด รวมถึงมาตรการในการรักษากำลังคนไม่เพิ่ม อัตราากำลังคน โดยใช้การพัฒนาทักษะให้คนหนึ่งคนทำงานได้หลายหน้าที่ (Multi Skill) พัฒนา คนให้มีขีดความสามารถเพิ่มขึ้นทำงานได้ปริมาณมากและหลายประเภทมากขึ้น ใช้วิธีลด ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

3. แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในรูปแบบการบริหารงานขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น การนำหลักธรรมาภิบาลมาบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากปัญหาและ อุปสรรคหลายประการในการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของ ประชาชนในท้องถิ่นและการเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางซึ่งเป็นประเด็นหลักของการปกครอง ส่วนท้องถิ่น ซึ่งจากศึกษาในงานวิจัยนำหลักธรรมาภิบาลมาดำเนินการให้เกิดรูปธรรมในการ บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ชัดเจนได้ ดังนี้

3.1 นโยบายการส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชน ทั้งในรูปของการจัดตั้ง เป็นชุมชนในหมู่บ้านเดียวกันหรือการรวมกลุ่มตามความสนใจ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มสิ่งแวดล้อม และกลุ่มเยาวชน ซึ่งการรวมกันนี้ในลักษณะเช่นนี้ เป็นการเสริมสร้างการรวมกลุ่มพัฒนาให้คนมี มุมมองที่กว้างกว่าเรื่องของตนเองและเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมมากขึ้น ทำให้เกิดความ ผูกพันและสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันในที่สุดทำให้เกิดการรวมพลังกันทำงานเพื่อ ส่วนรวมเน้นผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน เนื่องจากประชาชนอาจจะยังไม่คุ้นเคย กับการรวมกลุ่มในลักษณะนี้การสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการให้ความ ช่วยเหลือภาคประชาชนในการจัดตั้งประชาคมกลุ่มและ ชมรมต่างๆ ได้ ทั้งนี้โดยการสนับสนุนให้ประชาชนที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านเดียวกันรวมตัวกันเป็น ชุมชน มีการเลือกตั้งประธานชุมชน และคณะกรรมการชุมชน เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวกลาง ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชนในชุมชนสนับสนุนให้มีการประชุมหมู่บ้าน อย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่วมกันระบุปัญหาและแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชนก่อนนำเสนอ ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป รวมถึงสนับสนุนให้ชุมชนมีกิจกรรมทำร่วมกันอย่าง สม่ำเสมอ เพื่อสร้างความใกล้ชิดคุ้นเคยและความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างสมาชิกใน ชุมชน การส่งเสริมให้ ประชาชนมีบทบาทและส่วนร่วมในการบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิ บาล จะส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบความสำเร็จในการนำหลักธรรมาภิบาลมา

ใช้ในการบริหารงานได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยกิจกรรมนี้อาจเป็นกิจกรรมพัฒนาชุมชนหรือกิจกรรมตามประเพณีของท้องถิ่นก็ได้ นอกจากนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรต้องมีกิจกรรมพัฒนาความรู้และทักษะในการทำงานให้กับผู้นำและสมาชิกของกลุ่มด้วยขนาดของชุมชนหรือกลุ่มไม่ควรมีขนาดใหญ่เกินไป เพราะจะทำให้ยากต่อการสร้างความคุ้นเคยระหว่างสมาชิกในชุมชนด้วยกันและอาจทำให้การพูดคุยหารือระหว่างสมาชิกเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง

3.2 กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การสร้างความร่วมมือและการประสานงานระหว่างชุมชน เพื่อเป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานและประชาชนในชุมชน นอกเหนือจากการส่งเสริมความเข้มแข็งแต่ละกลุ่มและชุมชนแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างความเข้มแข็งให้แก่ท้องถิ่นโดยภาพรวมด้วย คือ ควรสนับสนุนให้ชุมชนและกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่มีการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทั้งในรูปของการสร้างความร่วมมือ เช่น การทำกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น ชุตคลอง ทำความสะอาดถนนร่วมกันและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกข้อบัญญัติต่างให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ซึ่งการดำเนินโครงการจะให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการทำโครงการต่างๆ ผ่านประชาคมเพื่อพัฒนาท้องถิ่นตามความเหมาะสมและต้องการและในรูปแบบของการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างกัน (Knowledge Transfer) และให้ความสำคัญ กับกระบวนการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาลในการเมืองท้องถิ่นของไทย พบว่า บทบาทนักการเมืองท้องถิ่นกับการแก้ปัญหาการขาดธรรมาภิบาลและการนำไปใช้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างจิตสำนึกในประชาชน การสร้างวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่น การทำให้ธรรมาภิบาลกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชุมชนเพื่อแก้ปัญหาคอรัปชั่น ซึ่งกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม อาทิ การเชิญตัวแทนประชาชนจากชุมชนที่มีความรู้ด้านการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนไปเป็นวิทยากร ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชนในชุมชนอื่น หรือการแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แต่ละชุมชนมีความถนัดต่างกัน เพื่อให้ประชาชนที่อยู่ต่างชุมชนได้มีโอกาสพบปะและสร้างความคุ้นเคยกัน ทั้งในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็น ทางการ เพื่อสร้างบุคคลต้นแบบให้แก่ท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมี ส่วนร่วมในการออกข้อบัญญัติตำบลให้สอดคล้องกับความต้องการประชาชน เช่น การจัดประชุมการทำประชาพิจารณ์ การบริหารงานโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางปลูกจิตสำนึกด้านจิตอาสา เป็นต้น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้กลุ่มองค์กรต่าง ๆ มีกิจกรรมและร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคส่วนอื่น ๆ อย่างต่อเนื่องการพัฒนาให้ประชาชนตระหนักในพลังของตนและกลุ่มหรือชุมชนต้องมีการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพราะกิจกรรมต่างๆ เปิดเรื่องของกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ดังนั้น ควรมีการสนับสนุนกลุ่มชุมชนให้มีบทบาทในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การส่งเสริมให้มีการประกวดชุมชนดีเด่นหรือชุมชนธรรมาภิบาลหรือการประกวดชุมชนน่ามองต่าง ๆ รวมทั้งใน

กรณีของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ส่งเสริมให้มีการประกวดการดำเนินงานและแสดงผลงานในเวทีระดับภาคหรือระดับชาติ

3.3 การพัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักความโปร่งใสก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและควรได้รับการพัฒนาความรู้เพื่อเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองให้สูงขึ้น พร้อมทั้งส่งเสริมบุคคลต้นแบบในการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการของชุมชนสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทยจำกัดให้บรรลุความสำเร็จ คือ มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการตรวจประเมินแต่จะต้องมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ดีของผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญควรจัดหาซีดีหลักธรรมาภิบาลมาเผยแพร่เพื่อเพิ่มการปลูกฝังหลักธรรมาภิบาลให้เข้าใจมากยิ่งขึ้นและการสื่อสารให้บุคลากรทุกคนเข้าใจตรงกันในหลักธรรมาภิบาลและปลูกจิตสำนึกในการรักษากิจกรรม

อภิปรายผล

1. ระดับประสิทธิผลการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในการบริหารงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 16 แห่ง เป็นกลุ่มตัวอย่าง ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีความเป็นสังคมเมืองสูง มีการนำธรรมาภิบาลซึ่งประกอบด้วยหลักนิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส ความมีส่วนร่วม สำนึกรับผิดชอบและความคุ้มค่าไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานเทศบาล ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ และแสดงให้เห็นการนำหลักธรรมเข้ามามีบทบาทในการบริหารงาน เช่นเดียวกับ อรทัย แสงทอง ที่พบว่า ผู้บริหารมี ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในการบริหารงานทั้ง 6 งานของ โรงเรียน คือ งานด้านวิชาการ งานธุรการ การเงิน และพัสดุ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ และ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ส่วนครูผู้สอนมีระดับการใช้ธรรมาภิบาลทั้ง 5 ด้าน และ 6 งานของโรงเรียนอยู่ในระดับมากทุกด้าน (อรทัย แสงทอง, 2559) แต่การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาล ยังไม่เป็นไปตามหลักทฤษฎีธรรมาภิบาลอย่างแท้จริง ทั้งนี้ อาจเพราะถึงแม้จะมีการนำธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงาน แต่สิ่งสุดท้ายที่นายกเทศมนตรีคาดหวังจะได้รับคือคะแนนเสียงจากประชาชนส่วนปละเทศบาล รองปละเทศบาล คาดหวังจากการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล คือ การที่หน่วยงานได้รับรางวัลในการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงผลการปฏิบัติงานตามแนวทางธรรมาภิบาล รวมถึงการที่เป็นคนโปร่งหรือเป็นที่ถูกอกถูกใจพอใจของนายกเทศมนตรีที่สามารถรับนโยบายจากนายกเทศมนตรีมาสู่การปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในการบริหารงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การได้นำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอันประกอบไปด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่ามาใช้แก้ปัญหา โดยมีปัจจัยส่งเสริมให้เกิดการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล อันได้แก่ 1) การมีกฎหมาย หรือระเบียบที่ให้เทศบาลมีอำนาจบทบาทที่ชัดเจน 2) คุณธรรมทางศาสนาเกื้อหนุนให้เกิดการบริหารจัดการที่ดี 3) การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติรวมถึงการตรวจสอบจากองค์กรอิสระ หน่วยงานกลาง ต่าง ๆ 4) ประชาชนมีส่วนร่วมแบบเป็นขั้นเป็นตอน และการใช้มาตรการประหยัด รวมถึงมาตรการในการรักษากำลังคนไม่เพิ่มอัตรากำลังคน โดยใช้การพัฒนาทักษะให้คนหนึ่งคนทำงานได้หลายหน้าที่ แต่ทั้งนี้ นอกจากจะมีปัจจัยที่ส่งเสริมแล้ว ก็ยังพบว่ามีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคอีกด้วย เช่น มาตรการประหยัดที่นำมาใช้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของพนักงานแต่ละคนและปัญหาจากแรงต้านของบุคลากรในระยะแรก จากการเปลี่ยนแปลงระบบการทำงานเพื่อให้เกิดความคุ้มค่ามากยิ่งขึ้น หรือปัญหาการขาดแคลนด้านงบประมาณและจำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอต่อการทำหน้าที่ให้บริการครอบคลุมทุกพื้นที่ เป็นต้น ซึ่งปัญหาลักษณะนี้ได้ถูกพบเห็นอยู่มากมาย เช่นเดียวกับพระมหาจันเต็ม มะเตือ ที่ศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร มีอยู่หลายด้าน เช่น ด้านการบริหารงานบุคลากร พบว่า คณะกรรมการบริหารและสมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบล มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีวิสัยทัศน์ล้าสมัย ขาดความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ขาดความกระตือรือร้น ไม่เข้าใจกฎระเบียบ และด้านการบริหารทั่วไป พบว่า ขาดมาตรฐานข้อมูล การตั้งงบประมาณรายจ่าย การจัดทำงบประมาณที่ล่าช้าและมีความผิดพลาด การขาดแคลนเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีที่มี ประสิทธิภาพ ขาดการควบคุมตรวจสอบ เป็นต้น (พระมหาจันเต็ม มะเตือ, 2558)

3. แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในรูปแบบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การนำหลักธรรมาภิบาลมาบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากปัญหาและอุปสรรคหลายประการในการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและการเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางซึ่งเป็นประเด็นหลักของการปกครองส่วนท้องถิ่น 1) จึงควรมีนโยบายการส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชน ทั้งในรูปของการจัดตั้งเป็นชุมชนในหมู่บ้านเดียวกันหรือการรวมกลุ่มตามความสนใจ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มสิ่งแวดล้อม และกลุ่มเยาวชน 2) มีการสร้างความร่วมมือและการประสานงานระหว่างชุมชน เพื่อเป็นช่องทางติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานและประชาชนในชุมชน สร้างเสริมความเข้มแข็งแต่ละกลุ่ม

และชุมชน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ท้องถิ่นโดยภาพรวม คือ ควรสนับสนุนให้ชุมชนและกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่มีการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทั้งในรูปของการสร้างความร่วมมือ 3) เปิดโอกาสให้กลุ่มองค์กรต่าง ๆ มีกิจกรรมและร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่นและภาคส่วนอื่น ๆ อย่างต่อเนื่องการพัฒนาให้ประชาชนตระหนักในพลังของตนและกลุ่มหรือชุมชนต้องมีการทำงานอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนกลุ่มชุมชนให้มีบทบาทในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การส่งเสริมให้มีการประกวดชุมชนดีเด่นหรือชุมชนธรรมาภิบาลหรือการประกวดชุมชนน้อมองต่าง ๆ รวมทั้งในกรณีของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ส่งเสริมให้มีการประกวดการดำเนินงานและแสดงผลงานในเวทีระดับภาคหรือระดับชาติ และ 4) มีการพัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักความโปร่งใสก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและควรได้รับการพัฒนาความรู้เพื่อเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองให้สูงขึ้น พร้อมทั้งส่งเสริมบุคคลต้นแบบในการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล เช่นเดียวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานภายในองค์กรอย่างจริงจัง สร้างจิตสำนึกให้บุคลากรทุกคน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย ผู้บริหารควรกำหนดนโยบาย มีแผนแม่บทอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมได้ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน การดำเนินงานต่าง ๆ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ พัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพสูงต่อไป (พระจุณ ธีระปัญญา (เวฬวปี), 2559)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาล เป็นการศึกษาทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ อาจกล่าวสรุปได้ว่า การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาล ยังไม่เป็นไปตามหลักทฤษฎีธรรมาภิบาลอย่างแท้จริงจากการนำธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงาน แต่อย่างไรก็ตาม ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาดังกล่าว จะมีประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่กำกับดูแลเทศบาลมีประโยชน์ต่อเทศบาล และมีประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่น ข้อเสนอแนะการนำปฏิบัติ 1) นำผลจากระดับประสิทธิผลของการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในการบริหารงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 2) นำผลจากปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในการบริหารงานและเป็นแนวทางในการปรับปรุงและเตรียมความพร้อมในการการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ประชาชนได้รับประโยชน์

และการบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาถึงการนำธรรมาภิบาลไปปฏิบัติว่ามีระดับธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างไร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น และ 2) ควรมีการศึกษาเทศบาลในพื้นที่อื่นหรือภูมิภาคอื่นที่อยู่ในสภาพแวดล้อมหรือบริบทที่แตกต่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 16 แห่ง อาจศึกษาเทศบาลในพื้นที่อื่นซึ่งมีความแตกต่างในเชิงภูมิศาสตร์เชิงเศรษฐกิจเชิงสังคม ซึ่งอาจส่งผลต่อความเป็นธรรมาภิบาลที่แตกต่างกันในเชิงเปรียบเทียบ

เอกสารอ้างอิง

- ประสิทธิ์ ดำรงชัย. (2560). ทิศทางประเทศไทยในการสร้างธรรมาภิบาลและแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย.
- พระจรรณ อีระปัญโญ (เวทวาปี). (2559). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วน ตำบลลำพยนต์ อำเภอดงตาล จังหวัดนครสวรรค์. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาจันทิมา มะเตือ. (2558). ประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546. (2546). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 100 ก (9 ตุลาคม 2546).
- พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 79 ก หน้า 1-12 (31 กรกฎาคม 2560).
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 40 ก หน้า 17 (6 เมษายน 2560).
- สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2563). ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกผู้แทนผู้บริหาร อบจ. เป็นกรรมการใน ก.ก.ถ. เพิ่มเติมเป็นการเฉพาะ พ.ศ. 2563. เรียกใช้เมื่อ 12 มิถุนายน 2565 จาก <https://odloc.go.th/ประกาศและคำสั่ง/ประกาศคณะกรรมการการกระจาย>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 (ฉบับย่อ). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อรรถัย แสงทอง. (2559). หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาสถานศึกษาในเขตตลิ่งชัน. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เอเจอร์ แซม. (2558). ธรรมาภิบาล การบริหาร การปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์น้ำฝน จำกัด.